

Matuszewski, Adam

"Politechnika Częstochowska 1949-1999", T. 1: "Od Szkoły Inżynierskiej w Częstochowie do Politechniki Częstochowskiej", T. 2: "Wykaz absolwentów Politechniki Częstochowskiej", Aleksander Gąsiorowski, Częstochowa 1999 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 45/3-4, 273-274

2000

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W hrabstwie Mark węgiel kamienny wydobywany był od średniowiecza, ordynacja z 1691 r. zwalniała górników od służby wojskowej, ale nie doprowadziło to do ukształtowania się oddzielnej grupy zawodowej górników, jak to miało miejsce w górnictwie kruszcowym. W kopalniach węgla zatrudniano miejscowych mieszkańców, w tym również kobiety, jako pracowników dniówkowych. Górnicy otrzymywali oprócz zapłaty tygodniowo lub miesięcznie deputat węglowy, część tego przydziału sprzedawali. Nie zaakceptowali założonej w 1744 r. spółki brackiej, traktując ją jako zamach na tradycyjną wolność wyboru miejsca pracy. Specjalistyczne roboty, jak drażenie szybów i sztolni, gwarectwa powierzały fachowcom pochodzącym z sąsiednich państweczek niemieckich.

Kilkakrotnie zwracałam uwagę na imponujące bogactwo, po raz pierwszy wykorzystanych źródeł archiwalnych w omawianej pracy, czytając książkę odnosi się jednak wrażenie, że autor zafascynowany ilością i nowością informacji uznał wszystkie za jednakowo ważne i wykorzystał je w tekście. Przypisy ograniczają się do podania sygnatury źródła lub autorów wykorzystanej obszernej literatury, ale można było właśnie w przypisach umieścić niektóre cytaty i omówienia źródeł, na czym zyskałaby zwartość pracy. Na podkreślenie zasługuje duża liczba przejrzystych i dobrze skonstruowanych tabel i wykresów. Zestawienie źródeł, literatury, indeks nazwisk i miejscowości oraz skorowidz ważniejszych haseł kończą książkę. Dla historyków gospodarczych i górnictwa jest to interesująca pozycja, pozwalająca poznać rozwój gospodarczy na obszarze zagłębia Ruhry w okresie preindustrialnym. Badacze zajmujący się śląskim górnictwem znajdą informacje bardzo przydatne dla celów porównawczych, tym bardziej, że w polskiej literaturze naukowej mało jest prac omawiających zagadnienie rozwoju industrializacji w wydzielonych regionach.

Eufrozyna M. Piątek
(Szczawno Zdrój)

Noty recenzyjne

Aleksander Gąsiorowski: *Politechnika Częstochowska 1949–1999*. [T. 1]. *Od Szkoły Inżynierskiej w Częstochowie do Politechniki Częstochowskiej*. [T. 2]. *Wykaz absolwentów Politechniki Częstochowskiej*. Częstochowa 1999 Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, [T. 1]. 679 s.; [T. 2]. 164 s.

Praca Gąsiorowskiego składa się z dwóch tomów. Materiał zaprezentowany w tomie pierwszym podzielono na sześć części. W części pierwszej została przedstawiona krótka historia Częstochowy oraz jej rozwoju społeczno-gospodarczego. Na początku części drugiej scharakteryzowany jest rozwój różnych

szczegli szkolnictwa na ziemiach polskich, ze szczególnym uwzględnieniem szkolnictwa wyższego. Następnie autor omówił rozwój szkolnictwa w Częstochowie, politykę prawną państwa polskiego dotyczącą funkcjonowania szkół wyższych w latach 1944–1955 oraz działania zmierzające do powołania wyższej szkoły technicznej w Częstochowie. W części trzeciej i czwartej przedstawiono funkcjonowanie Szkoły Inżynierskiej w Częstochowie w latach 1949–1955 oraz Politechniki Częstochowskiej od 1955 do 1999 r. Za podstawę periodyzacji dziejów szkoły przyjęto okresy trwania kolejnych kadencji rektorskich, w ramach których materiał uszeregowano według poszczególnych lat akademickich. W każdym roku akademickim uwzględniono ważniejsze wydarzenia dotyczące głównych inwestycji uczelni, funkcjonowanie i skład osobowy jednostek podstawowych, rozwój dydaktyki i badań naukowych, a także różne przejawy życia studenckiego. W części piątej zamieszczono biogramy rektorów, doktorów *honoris causa* oraz zasłużonych zmarłych pracowników uczelni. W końcowej części tomu pierwszego przedstawiono dane statystyczne z lat 1949 – 1999 odnoszące się do wybranych aspektów funkcjonowania Szkoły Inżynierskiej i Politechniki Częstochowskiej. Do tomu dołączono streszczenia w językach: polskim, angielskim, niemieckim, francuskim i rosyjskim. Tom drugi zawiera *Wykaz absolwentów Politechniki Częstochowskiej*. Za podstawę uszeregowania materiału przyjęto tutaj podział uczelni na poszczególne wydziały, w ramach których przyjęto układ chronologiczny według kolejnych lat studiów. W ich obrębie poszczególne spisy studentów zostały przedstawione w porządku alfabetycznym.

Geneza i początki Akademii Medycznej w Gdańsku (1945-1950). Wybór źródeł. Wstęp, wybór i opracowanie Zbigniew Machaliński. Gdańsk 1999 Akademia Medyczna w Gdańsku, Zakład Historii i Filozofii Nauk Medycznych, 184 s. Prace Zakładu Historii i Filozofii Nauk Medycznych. T. 2.

Niniejszy wybór źródeł jest uzupełnieniem, wydanej w 1988 r., książki *Geneza i początki Akademii Medycznej w Gdańsku*. Zgromadzono w nim zarówno rozporządzenia władz administracyjnych Akademii Medycznej w Gdańsku i Ministerstwa Zdrowia, jak również opracowania i sprawozdania pracowników naukowych. Starano się pokazać najciekawsze i najważniejsze, dotychczas niepublikowane, dokumenty archiwalne. Przyjęto układ chronologiczny prezentacji materiału.